

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо охорони культурної спадщини

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 4, ст.22)

{ Із змінами, внесеними згідно з Кодексом
N 2755-VI ([2755-17](#)) від 02.12.2010, ВВР, 2011, N 13-14,
N 15-16, N 17, ст.112 }

Верховна Рада України **п о с т а н о в л я є**:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Кодексі України про адміністративні правопорушення
([80731-10](#), [80732-10](#)) (Відомості Верховної Ради УРСР, 1984 р.,
додаток до N 51, ст. 1122):

1) назву глави 7 викласти в такій редакції:

"Глава 7
АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРИРОДИ,
ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ,
ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ";

2) статтю 92 викласти в такій редакції:

"Стаття 92. Порухення вимог законодавства про охорону
культурної спадщини

Порухення вимог законодавства про охорону культурної
спадщини:

ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки
культурної спадщини;

порушення режиму використання пам'ятки культурної спадщини;

порушення режиму історико-культурного заповідника чи
історико-культурної заповідної території;

проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних робіт
на пам'ятці культурної спадщини, зміна призначення пам'ятки
культурної спадщини, її частин та елементів, здійснення написів,
позначок на ній, на її території та в її охоронній зоні без
письмового дозволу відповідного органу охорони культурної
спадщини;

ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під
час археологічних розвідок, розкопок рухомих предметів, пов'язаних
з нерухомими об'єктами культурної спадщини, на постійне зберігання
до музеїв (державних фондосховищ), у яких зберігаються музейні
предмети і музейні колекції, що є державною власністю і належать
до державної частини Музейного фонду України, -

тягне за собою накладення штрафу на громадян від п'ятдесяти
до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових
осіб - від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів
доходів громадян";

3) доповнити статтею 188-33 такого змісту:

"Стаття 188-33. Невиконання законних вимог посадових осіб
органів охорони культурної спадщини

Невиконання законних вимог посадових осіб органів охорони культурної спадщини щодо усунення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини або створення перешкод для їх діяльності -

тягнуть за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Ті самі дії, вчинені повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, -

тягнуть за собою накладення штрафу від ста до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян";

4) статтю 221 після цифр "188-32" доповнити цифрами "188-33";

5) у пункті 1 частини першої статті 255:

абзац "органів охорони пам'яток історії та культури (стаття 92)" викласти в такій редакції:

"органів охорони культурної спадщини (статті 92, 188-33)";

доповнити абзацом такого змісту:

"адміністрацій історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій (стаття 92)";

6) статтю 259 після частини третьої доповнити новою частиною такого змісту:

"У разі вчинення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини, якщо особу порушника неможливо встановити на місці вчинення порушення, уповноважені посадові особи органів охорони культурної спадщини, адміністрацій історико-культурних заповідників та історико-культурних заповідних територій можуть доставляти осіб, які вчинили ці правопорушення, до міліції чи до приміщення виконавчого органу сільської, селищної, міської ради для встановлення особи порушника та складення протоколу про адміністративне правопорушення".

У зв'язку з цим частини четверту - дев'яту вважати відповідно частинами п'ятою - десятою.

2. У Кримінальному кодексі України ([2341-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., N 25-26, ст. 131):

1) в абзаці другому частини першої статті 193 слова "до п'ятдесяти" замінити словами "від ста до ста п'ятдесяти";

2) статтю 298 викласти в такій редакції:

"Стаття 298. Незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини

1. Незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини -

карається штрафом до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

2. Умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин -

караються штрафом до ста п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до трьох років, або позбавленням волі на той самий строк, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

3. Дії, передбачені частиною другою цієї статті, вчинені щодо пам'яток національного значення, -

караються позбавленням волі на строк до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

4. Дії, передбачені частинами другою або третьою цієї статті, вчинені з метою пошуку рухомих предметів, що походять із об'єктів археологічної спадщини, -

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого.

5. Дії, передбачені частинами другою або третьою цієї статті, вчинені службовою особою з використанням службового становища, -

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого".

3. У Земельному кодексі України ([2768-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2002 р., N 3-4, ст. 27):

1) статтю 53 викласти в такій редакції:

"Стаття 53. Склад земель історико-культурного призначення

1. До земель історико-культурного призначення належать землі, на яких розташовані пам'ятки культурної спадщини, їх комплекси (ансамблі), історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, музеї просто неба, меморіальні музеї-садиби";

2) частину другу статті 54 викласти в такій редакції:

"2. Навколо історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій, музеїв просто неба, меморіальних музеїв-садиб, пам'яток культурної спадщини, їх комплексів (ансамблів) встановлюються зони охорони пам'яток із заборонаю діяльності, що шкідливо впливає або може вплинути на додержання режиму використання таких земель";

3) частину першу статті 141 доповнити пунктом "е" такого змісту:

"е) використання земельної ділянки у спосіб, що суперечить вимогам охорони культурної спадщини".

4. У Цивільному кодексі України ([435-15](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., NN 40-44, ст. 356):

1) у частині восьмій статті 319 слова "національні, культурні та історичні" замінити словом "культурні";

2) у частині четвертій статті 343:

в абзаці першому слова "є пам'яткою історії та культури" замінити словами "становить культурну цінність відповідно до закону";

в абзаці третьому слова "пам'ятка історії та культури була виявлена" замінити словами "скарб, що становить культурну цінність, був виявлений";

3) у пункті 5 частини першої статті 346 слова "пам'яток історії та культури" замінити словами "пам'яток культурної спадщини";

4) у статті 352:

у назві і тексті слова "пам'ятка історії та культури" у всіх відмінках замінити словами "пам'ятка культурної спадщини" у відповідному відмінку;

у частинах першій і другій слова "державний орган з питань охорони пам'яток історії та культури" у всіх відмінках замінити словами "відповідний орган охорони культурної спадщини" у відповідному відмінку;

5) у частині другій статті 417 слова "пам'ятки історії та культури" замінити словами "пам'ятки культурної спадщини";

6) частину четверту статті 576 викласти в такій редакції:

"4. Предметом застави не можуть бути:

культурні цінності, що є об'єктами права державної чи комунальної власності і занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання;

пам'ятки культурної спадщини, занесені до Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації";

7) у частині третій статті 727 слова "історичну, наукову" виключити.

5. Частину другу статті 11 Закону України "Про інвестиційну діяльність" ([1560-12](#)) (Відомості Верховної Ради України, 1991 р., N 47, ст. 646; 2002 р., N 36, ст. 266; 2003 р., N 10-11, ст. 86; 2004 р., N 17-18, ст. 250; 2005 р., N 7-8, ст. 162, NN 17-19, ст. 267) після слова "культури" доповнити словами "охорони культурної спадщини".

{ Пункт 6 розділу I втратив чинність на підставі Кодексу N 2755-VI ([2755-17](#)) від 02.12.2010 }

7. В абзаці п'ятому частини другої статті 4 Закону України "Про оренду державного та комунального майна" ([2269-12](#)) (Відомості Верховної Ради України, 1995 р., N 15, ст. 99; 1998 р., N 49, ст. 301; 2004 р., N 50, ст. 539; 2006 р., N 8, ст. 89; 2009 р., N 8, ст. 105) слова "(крім пам'яток культурної спадщини)" замінити словами "(крім пам'яток культурної спадщини, нерухомих об'єктів, які знаходяться на території історико-культурних заповідників)".

8. Частину четверту статті 4 Закону України "Про заставу" ([2654-12](#)) (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., N 47, ст. 642) викласти в такій редакції:

"Предметом застави не можуть бути:

культурні цінності, що є об'єктами права державної чи комунальної власності і занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національного культурного надбання;

пам'ятки культурної спадщини, занесені до Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації".

9. У пункті 2 статті 2 Закону України "Про приватизацію державного житлового фонду" ([2482-12](#)) (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., N 36, ст. 524; 1994 р., N 24, ст. 182) слова "музеїв-заповідників" замінити словом "музеїв".

10. У Законі України "Про охорону культурної спадщини" ([1805-14](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., N 39, ст. 333; 2002 р., N 3-4, ст. 27, N 16, ст. 114; 2005 р., N 5, ст. 114; 2007 р., N 33, ст. 440; 2009 р., N 8, ст. 105; 2010 р., N 9, ст. 76):

1) статтю 1 доповнити абзацом двадцять другим такого змісту:

"щойно виявлений об'єкт культурної спадщини - об'єкт культурної спадщини, який занесено до Переліку об'єктів культурної спадщини відповідно до цього Закону";

2) абзац п'ятий частини другої статті 2 замінити двома абзацами такого змісту:

"об'єкти архітектури - окремі будівлі, архітектурні споруди, що повністю або частково збереглися в автентичному стані і характеризуються відзнаками певної культури, епохи, певних стилів, традицій, будівельних технологій або є творами відомих авторів;

об'єкти містобудування - історично сформовані центри населених місць, вулиці, квартали, площі, комплекси (ансамблі) із збереженою планувальною і просторовою структурою та історичною забудовою, у тому числі поєднаною з ландшафтом, залишки давнього розпланування та забудови, що є носіями певних містобудівних ідей".

У зв'язку з цим абзаци шостий - восьмий вважати відповідно абзацами сьомим - дев'ятим;

3) абзац восьмий статті 4 викласти в такій редакції:

"оголошення комплексів (ансамблів) пам'яток історико-культурними заповідниками державного значення та територій історико-культурними заповідними територіями";

4) у статті 5:

у пункті 5 слова "ведення списків цих об'єктів" виключити;

пункт 19 після слів "їх територіях" доповнити словами "в історико-культурних заповідниках, на історико-культурних заповідних територіях";

пункт 26 викласти в такій редакції:

"26) управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного значення";

у першому реченні пункту 28 слова "та надання" виключити;

5) у статті 6:

у частині першій:

у пункті 10 слова "та надання" виключити;

пункт 13 після слів "в зонах охорони" доповнити словами "на щойно виявлених об'єктах культурної спадщини";

пункт 18 викласти в такій редакції:

"18) управління в порядку, встановленому законом, історико-культурними заповідниками державного чи місцевого значення";

пункт 7 частини другої після слів "на пам'ятках місцевого значення" доповнити словами "історико-культурних заповідних територіях";

6) доповнити статтею 6-1 такого змісту:

"Стаття 6-1. Порядок надання дозволів, погоджень і висновків органами охорони культурної спадщини

Дозволи, погодження і висновки, передбачені цим Законом, надаються органами охорони культурної спадщини безоплатно.

Рішення про надання або про відмову в наданні дозволу, погодження чи висновку приймається органом охорони культурної спадщини протягом одного місяця з дня подання фізичною чи юридичною особою відповідних документів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Набуття суб'єктом господарювання права на провадження будь-яких дій щодо здійснення господарської діяльності на об'єктах культурної спадщини за декларативним принципом забороняється";

7) частину першу статті 13 після слів "складові елементи" доповнити словами "що становлять предмет його охорони";

8) частину другу статті 14 викласти в такій редакції:

"2. Об'єкт культурної спадщини до вирішення питання про його реєстрацію як пам'ятки вноситься до Переліку об'єктів культурної спадщини і набуває правового статусу щойно виявленого об'єкта культурної спадщини, про що відповідний орган охорони культурної спадщини в письмовій формі повідомляє власника цього об'єкта або уповноважений ним орган (особу).

Переліки об'єктів культурної спадщини затверджуються рішеннями відповідних органів охорони культурної спадщини.

Порядок обліку об'єктів культурної спадщини визначає центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини";

9) у статті 18:

абзац другий частини першої виключити;

частину другу доповнити словами "без погодження відповідного органу охорони культурної спадщини";

10) у частинах першій та другій статті 21 слова "державний орган з питань охорони пам'яток історії та культури" у всіх відмінках замінити словами "відповідний орган охорони культурної спадщини" у відповідному відмінку;

11) у статті 23:

частину першу викласти в такій редакції:

"Усі власники пам'яток, щойно виявлених об'єктів культурної спадщини чи їх частин або уповноважені ними органи (особи) незалежно від форм власності на ці об'єкти зобов'язані укласти з відповідним органом охорони культурної спадщини охоронний договір";

після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

"При передачі пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини у володіння, користування чи управління іншій особі істотною умовою договору про таку передачу є забезпечення особою, якій передається пам'ятка, щойно виявлений об'єкт культурної спадщини чи її (його) частина, збереження пам'ятки, щойно виявленого об'єкта культурної спадщини чи її (його) частини відповідно до вимог цього Закону та умов охоронного договору, укладеного власником або уповноваженим ним органом (особою) з відповідним органом охорони культурної спадщини".

У зв'язку з цим частини другу та третю вважати відповідно частинами третьою та четвертою;

12) у частині першій статті 25 слова "відповідними органами охорони культурної спадщини на визначених ними умовах" замінити словами "з дотриманням встановлених цим Законом вимог";

13) частину першу статті 26 доповнити абзацами третім - п'ятим такого змісту:

"Розробленню проектів консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'яток передую проведення необхідних науково-дослідних робіт, у тому числі археологічних і геологічних.

У складі організаційно-функціональної структури підприємства - виконавця робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту, пристосування пам'яток мають передбачатися підрозділи та/або фахівці, які забезпечують виконання відповідних виробничо-технічних, виробничих функцій.

Головний архітектор проекту, керівники та виконавці робіт повинні мати освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні для проведення відповідних робіт";

14) абзац перший частини першої статті 32 викласти в такій редакції:

"1. З метою захисту традиційного характеру середовища окремих пам'яток, їх комплексів (ансамблів), історико-культурних заповідників, історико-культурних заповідних територій навколо них мають встановлюватися зони охорони пам'яток: охоронні зони, зони регулювання забудови, зони охоронюваного ландшафту, зони охорони археологічного культурного шару";

15) статтю 33 викласти в такій редакції:

"Стаття 33. Історико-культурні заповідники та історико-культурні заповідні території

1. Комплекс (ансамбль) пам'яток з усією сукупністю компонентів, що становить культурну, історичну та наукову цінність, просторово, планувально і функціонально виділений у структурі населеного пункту або локалізований поза його межами, може бути оголошений історико-культурним заповідником державного або місцевого значення.

Історико-культурним заповідником державного значення оголошується комплекс (ансамбль) пам'яток, що має особливу культурну, історичну і наукову цінність, справив значний вплив на

розвиток культури, архітектури, містобудування, безпосередньо пов'язаний з видатними історичними подіями.

Історико-культурним заповідником місцевого значення оголошується комплекс (ансамбль) пам'яток, що відображає характерні особливості історії, культури, архітектури чи містобудування окремого регіону або населеного пункту.

2. Історико-культурною заповідною територією оголошується історично сформована територія, в межах якої збереглася значна кількість об'єктів культурної спадщини.

Оголошення території історико-культурною заповідною територією здійснюється без вилучення пам'яток, їх комплексів (ансамблів), земельних ділянок, розташованих у межах такої території, у їх власників або користувачів.

3. Залежно від домінуючого виду об'єктів культурної спадщини історико-культурні заповідники чи історико-культурні заповідні території можуть бути історико-архітектурними, архітектурно-історичними, історико-меморіальними, історико-археологічними, історико-етнографічними.

4. У межах історико-культурного заповідника та історико-культурної заповідної території забороняється діяльність, що негативно впливає або може негативно вплинути на стан збереження об'єктів культурної спадщини, режим їх охорони та використання.

Містобудівні, архітектурні та ландшафтні перетворення, будівельні, меліоративні, шляхові, земляні роботи, проведення масових і видовищних заходів здійснюються:

у межах історико-культурного заповідника - за погодженням з органом, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник;

у межах історико-культурної заповідної території - за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, на підставі висновку органу, що забезпечує дотримання режиму історико-культурної заповідної території.

5. Положення про історико-культурний заповідник затверджується органом, до сфери управління якого він віднесений при прийнятті рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником.

Положення про історико-культурну заповідну територію затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини.

6. Межі, зони охорони, обсяги і строки проведення робіт з консервації, реставрації, реабілітації, музеєфікації, ремонту і пристосування об'єктів культурної спадщини, благоустрою історико-культурного заповідника та упорядження історико-культурної заповідної території, а також заходи з охорони і використання об'єктів культурної спадщини, збереження і відтворення традиційного характеру середовища визначаються відповідно у плані організації території історико-культурного заповідника або плані організації історико-культурної заповідної території - науково-проектній документації, що розробляється відповідно до закону в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини.

План організації території історико-культурного заповідника затверджується органом, до сфери управління якого він віднесений при прийнятті рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток

історико-культурним заповідником.

План організації історико-культурної заповідної території затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини";

16) доповнити статтями 33-1, 33-2 і 33-3 такого змісту:

"Стаття 33-1. Порядок оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією

1. Підготовку і подання клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією можуть здійснювати фізичні та/або юридичні особи.

У клопотанні з урахуванням культурної, історичної та наукової цінності комплексу (ансамблю) пам'яток чи окремої території обґрунтовується необхідність їх оголошення відповідно історико-культурним заповідником або історико-культурною заповідною територією.

До клопотання додаються документи, що підтверджують обґрунтування необхідності оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток чи території відповідно історико-культурним заповідником або історико-культурною заповідною територією.

2. Клопотання про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією надається органу охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій чи відповідного виконавчого органу місцевої ради за місцезнаходженням відповідних комплексу (ансамблю) пам'яток або території. Клопотання розглядається у місячний строк з дня його отримання.

За наслідками розгляду клопотання орган охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласної, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій чи відповідний виконавчий орган місцевої ради надає висновок про доцільність оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією разом з необхідними документами відповідному органу, визначеному частиною третьою цієї статті.

Перелік документів, необхідних для прийняття рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником або території історико-культурною заповідною територією, визначає Кабінет Міністрів України.

3. Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником державного значення або території історико-культурною заповідною територією приймає Кабінет Міністрів України.

Рішення про оголошення комплексу (ансамблю) пам'яток історико-культурним заповідником місцевого значення приймає відповідно Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласна, Київська і Севастопольська міські ради.

Стаття 33-2. Особливості управління та функціонування історико-культурних заповідників

1. З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника, визначеного положенням про нього, орган, до сфери управління якого належить заповідник,

утворює адміністрацію історико-культурного заповідника.

Адміністрація історико-культурного заповідника здійснює культурно-освітню, науково-дослідну діяльність у сфері охорони культурної спадщини та музейній справі, а також туристичну діяльність.

2. Завдання, напрями діяльності адміністрації історико-культурного заповідника, порядок управління історико-культурним заповідником визначаються положенням про неї, що затверджується органом, до сфери управління якого належить історико-культурний заповідник.

Типове положення про адміністрацію історико-культурного заповідника затверджує Кабінет Міністрів України.

3. Адміністрація історико-культурного заповідника відповідно до закону:

1) проводить роботу з виявлення, фіксації, класифікації, складення облікової документації на об'єкти культурної спадщини, готує документацію для їх державної реєстрації;

2) інформує відповідний орган охорони культурної спадщини про пошкодження, руйнування, загрозу або можливу загрозу пошкодження, руйнування об'єктів історико-культурного заповідника;

3) здійснює науково-методичне керівництво проведенням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування і музеєфікації пам'яток та інших робіт на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;

4) надає висновки відповідному органу охорони культурної спадщини щодо можливості розміщення реклами на території історико-культурного заповідника та в зонах його охорони;

5) вживає заходів для запобігання і припинення порушення вимог законодавства про охорону культурної спадщини, а також для усунення негативних наслідків і відшкодування шкоди, завданої такими порушеннями;

6) здійснює інші заходи щодо охорони та збереження об'єктів історико-культурного заповідника.

З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурного заповідника його адміністрація відповідно до закону може забезпечувати охорону об'єктів і території заповідника.

4. Відповідно до завдань та напрямів діяльності адміністрація історико-культурного заповідника може надавати платні послуги, перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України.

5. Майно історико-культурного заповідника, що перебуває у державній або комунальній власності, передається його адміністрації на праві оперативного управління і не підлягає відчуженню.

6. Земельні ділянки в межах історико-культурного заповідника надаються його адміністрації в користування відповідно до закону.

7. Історико-культурний заповідник може мати власну символіку.

Стаття 33-3. Особливості управління та функціонування історико-культурних заповідних територій

1. Забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території з розташованими на ній об'єктами культурної спадщини, визначеного у положенні про неї, здійснюється за

рішенням Кабінету Міністрів України органом охорони культурної спадщини за місцезнаходженням такої території або адміністрацією історико-культурної заповідної території чи адміністрацією історико-культурного заповідника, з яким пов'язана ця територія.

2. У разі прийняття Кабінетом Міністрів України рішення про забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території її адміністрацією така адміністрація створюється Кабінетом Міністрів України.

3. З метою забезпечення дотримання режиму історико-культурної заповідної території її адміністрація виконує функції, передбачені частиною третьою статті 33-2 цього Закону.

4. Завдання та напрями діяльності адміністрації історико-культурної заповідної території визначаються в положенні про неї, що затверджується Кабінетом Міністрів України";

17) частину першу статті 34 викласти в такій редакції:

"Землі, на яких розташовані пам'ятки, історико-культурні заповідники, історико-культурні заповідні території, охоронювані археологічні території, належать до земель історико-культурного призначення, включаються до державних земельних кадастрів, планів землекористування, проектів землеустрою, іншої проектно-планувальної та містобудівної документації";

18) в абзаці шостому частини другої статті 35 слова "а в разі потреби - взяти участь у підготовці зазначених об'єктів до експозиції, а пов'язаних з ними матеріалів - до проведення їх державної реєстрації як пам'яток" виключити;

19) у статті 37:

частину другу викласти в такій редакції:

"Роботи на щойно виявлених об'єктах культурної спадщини здійснюються за наявності письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини на підставі погодженої з ним науково-проектної документації";

у частині третій слово "надання" замінити словом "відведення";

20) статтю 43 викласти в такій редакції:

"Стаття 43. Кримінальна відповідальність за незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини

За незаконне проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних чи підводних робіт на об'єкті археологічної спадщини, а також за умисне незаконне знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини чи їх частин винні особи притягаються до кримінальної відповідальності відповідно до закону";

21) частину першу статті 44 доповнити абзацом п'ятим такого змісту:

"за ухилення власника пам'ятки або уповноваженого ним органу від підписання охоронного договору або за порушення ним режиму використання пам'ятки - у розмірі від ста до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян";

22) назву та частину першу статті 46 викласти в такій редакції:

"Стаття 46. Адміністративна відповідальність за порушення вимог цього Закону

1. За ухилення від підписання охоронних договорів на пам'ятки, порушення режиму використання пам'ятки, порушення режиму історико-культурного заповідника чи історико-культурної заповідної території, проведення ремонтних, реставраційних, реабілітаційних робіт на пам'ятці, зміну призначення пам'ятки, її частин та елементів, здійснення написів, позначок на ній, на її території та в її охоронній зоні без письмового дозволу відповідного органу охорони культурної спадщини, ухилення від передачі в установленому порядку знайдених під час археологічних розвідок, розкопок рухомих предметів, пов'язаних з нерухомими об'єктами культурної спадщини, на постійне зберігання до музеїв (державних фондосховищ), у яких зберігаються музейні предмети і музейні колекції, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України, а також за невиконання законних вимог посадових осіб органів охорони культурної спадщини щодо усунення порушень вимог законодавства про охорону культурної спадщини або створення перешкод для їх діяльності винні особи притягаються до адміністративної відповідальності відповідно до закону".

11. Частину третю статті 14 Закону України "Про іпотеку" ([898-15](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., N 38, ст. 313) викласти в такій редакції:

"Предметом іпотеки не можуть бути пам'ятки культурної спадщини, занесені до Переліку пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації".

12. У Законі України "Про охорону археологічної спадщини" ([1626-15](#)) (Відомості Верховної Ради України, 2004 р., N 26, ст. 361):

1) статтю 1 викласти в такій редакції:

"Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі наведені нижче терміни вживаються в такому значенні:

археологічна спадщина України (далі - археологічна спадщина) - сукупність об'єктів археологічної спадщини, що перебувають під охороною держави, та пов'язані з ними території, а також рухомі культурні цінності (археологічні предмети), що походять з об'єктів археологічної спадщини;

археологічна розвідка - вид наукового дослідження археологічної спадщини, не пов'язаний з руйнуванням культурного шару (крім обмеженого шурфування для визначення товщини культурного шару) об'єкта археологічної спадщини і спрямований на виявлення, локалізацію (картографування), інтерпретацію об'єктів археологічної спадщини, уточнення даних про вже відомі об'єкти археологічної спадщини;

археологічні розкопки - вид наукового дослідження археологічної спадщини, спрямований на пошук і вивчення археологічних залишків на території об'єкта археологічної спадщини, що здійснюється шляхом систематичного обстеження земної чи підводної поверхні та включає земляні і підводні роботи, наслідком яких може бути часткове або повне руйнування досліджуваного об'єкта;

дозвіл - документ установленого зразка, виданий центральним органом виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини, що

дає право на проведення археологічних розвідок, розкопок на території пам'ятки, охоронюваній археологічній території, в зонах охорони, історичних ареалах населених місць, а також на дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під земною поверхнею та водою;

дослідник археологічної спадщини (далі - археолог) - вчений (громадянин України, іноземець або особа без громадянства), який має відповідну фахову освіту і кваліфікацію, професійно здійснює археологічні дослідження із складенням наукової звітності та публікацією наукових результатів;

кваліфікаційний документ - посвідчення установленого зразка, що визначає фаховий рівень дослідника;

наукове дослідження археологічної спадщини (далі - археологічне дослідження) - наукова діяльність, спрямована на здобуття нових знань про об'єкти археологічної спадщини, закономірності розвитку давнього суспільства і людини на основі результатів аналізу археологічних матеріалів і документованої інформації (публікацій, наукових звітів тощо) археологічного характеру;

об'єкт археологічної спадщини (далі - археологічний об'єкт) - місце, споруда (витвір), комплекс (ансамбль), їх частини, пов'язані з ними території чи водні об'єкти, створені людиною, незалежно від стану збереженості, що донесли до нашого часу цінності з археологічного, антропологічного та етнографічного погляду і повністю або частково зберегли свою автентичність;

охорона археологічної спадщини - комплекс заходів, що здійснюються відповідно до законодавства органами державної влади, підприємствами, установами, організаціями, громадянами, спрямованих на ведення обліку (виявлення, наукове вивчення, класифікацію, картографування, державну реєстрацію), захист, збереження, належне утримання, відповідне використання, консервацію, реставрацію, реабілітацію та музеєфікацію об'єктів археологічної спадщини, а також поширення знань про археологічну спадщину;

пам'ятка археології (далі - археологічна пам'ятка) - археологічний об'єкт національного або місцевого значення, занесений до Державного реєстру нерухомих пам'яток України";

2) у частині першій статті 3:

абзаци п'ятий і восьмий викласти в такій редакції:

"визначення повноважень державних органів у сфері охорони археологічної спадщини";

"визначення відповідних прав та обов'язків осіб, у користуванні або володінні яких перебувають археологічні об'єкти чи предмети";

в абзаці одинадцятому слова "відкритих листів" замінити словами "кваліфікаційних документів", а після слів "населених місць" доповнити словами "а також дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під земною поверхнею або водою";

3) статті 4, 6 і 7 викласти в такій редакції:

"Стаття 4. Органи управління у сфері охорони археологічної спадщини

Державне управління у сфері охорони археологічної спадщини здійснюється Кабінетом Міністрів України та спеціально

уповноваженими органами охорони культурної спадщини.

До спеціально уповноважених органів охорони культурної спадщини належать:

центральний орган виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини;

орган охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим;

органи охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій;

органи охорони культурної спадщини місцевих рад";

"Стаття 6. Повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини

До повноважень центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини належать:

розроблення, затвердження та погодження нормативно-правових актів, що регулюють питання охорони археологічної спадщини;

ведення державного обліку об'єктів археологічної спадщини;

оголошення топографічно визначених територій чи водних об'єктів, в яких містяться об'єкти культурної спадщини або можлива їх наявність, охоронюваними археологічними територіями;

визначення меж територій археологічних пам'яток національного значення, затвердження зон їх охорони, охоронюваних археологічних територій, історичних ареалів населених місць та встановлення режиму їх використання;

здійснення нагляду за виконанням робіт з дослідження, консервації, реабілітації, реставрації, ремонту, пристосування, музеєфікації та інших робіт на об'єктах археологічної спадщини і в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць відповідно до закону;

погодження проектів відведення земельних ділянок на території пам'яток та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць відповідно до закону;

погодження програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, будівельних, меліоративних, шляхових, земляних робіт на пам'ятках національного значення та в зонах їх охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць з урахуванням експертного висновку за результатами наукової археологічної експертизи зазначених проектів;

видача дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок на території пам'ятки, в зонах охорони, на охоронюваній археологічній території, в історичних ареалах населених місць, а також на дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею та водою;

заборона будь-якої діяльності юридичних або фізичних осіб, що загрожує об'єкту археологічної спадщини або порушує вимоги законодавства про охорону археологічної спадщини, в порядку, встановленому законом;

видача розпоряджень та приписів щодо охорони археологічних пам'яток, припинення робіт на таких пам'ятках, їх територіях та в

зонах охорони, на охоронюваних археологічних територіях, в історичних ареалах населених місць, якщо такі роботи виконуються за відсутності затверджених або погоджених відповідними органами охорони культурної спадщини програм та проектів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них;

застосування фінансових санкцій за порушення вимог цього Закону;

науково-методичне керівництво з питань охорони і використання археологічної спадщини;

здійснення контролю за переміщенням археологічних предметів через державний кордон;

здійснення інших повноважень відповідно до закону.

Стаття 7. Повноваження інших органів охорони культурної спадщини

До повноважень органу охорони культурної спадщини Ради міністрів Автономної Республіки Крим, органів охорони культурної спадщини обласних, Київської та Севастопольської міських, районних державних адміністрацій та органів охорони культурної спадщини місцевих рад належать:

здійснення контролю за виконанням цього Закону, інших нормативно-правових актів щодо охорони археологічної спадщини;

визначення меж територій археологічних пам'яток місцевого значення, затвердження зон їх охорони;

забезпечення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці належного захисту та утримання об'єктів археологічної спадщини;

здійснення відповідно до закону нагляду за станом схоронності археологічних пам'яток;

погодження відповідно до закону проектів відведення земельних ділянок;

погодження програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, будівельних, меліоративних, шляхових, земляних робіт, виконання яких може позначитися на стані пам'яток місцевого значення, їх територій і зон охорони, з урахуванням експертного висновку за результатами наукової археологічної експертизи зазначених проектів;

реєстрація кваліфікаційних документів та дозволів на проведення археологічних розвідок, розкопок, а також на дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під землею та водою;

видання розпоряджень і приписів щодо охорони пам'яток місцевого значення, припинення робіт на пам'ятках, їх територіях та в зонах охорони, якщо такі роботи виконуються за відсутності затверджених або погоджених відповідним органом охорони культурної спадщини програм та проектів, передбачених цим Законом дозволів або з відхиленням від них;

здійснення інших повноважень відповідно до закону";

4) доповнити статтею 7-1 такого змісту:

"Стаття 7-1. Порядок надання дозволів, погоджень органами охорони культурної спадщини

Дозволи і погодження, передбачені цим Законом, надаються органами охорони культурної спадщини безоплатно.

Рішення про надання або відмову в наданні дозволу чи погодження приймається органом охорони культурної спадщини протягом одного місяця з дня подання фізичною чи юридичною особою відповідних документів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Набуття суб'єктом господарювання права на провадження певних дій для здійснення господарської діяльності, щодо яких цим Законом передбачено отримання дозволу чи погодження, за декларативним принципом забороняється";

5) у статті 8:

у частині другій слова "спеціально уповноваженим" виключити;

у частині четвертій слова "Порядок проведення Державного" замінити словами "Порядок ведення державного";

6) абзаци третій і четвертий частини першої статті 9 викласти в такій редакції:

"польові дослідження (археологічні розвідки, розкопки, інші земляні і підводні роботи);

післяпольові дослідження (шифрування, реставрація, замальовування та фотографування знахідок, архівні, лабораторні та інші види вивчення археологічних пам'яток і предметів, знайдених під час польових досліджень тощо)";

7) доповнити статтею 9-1 такого змісту:

"Стаття 9-1. Наукова археологічна експертиза

1. Наукова археологічна експертиза - діяльність, метою якої є дослідження археологічної спадщини, що здійснюється шляхом обстеження територій та водних об'єктів, вивчення архівних матеріалів, а також підготовка науково обґрунтованих експертних висновків щодо наявності на обстежуваних територіях об'єктів археологічної спадщини, режимів їх використання, можливості та умов виконання містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, інших земляних і підводних робіт на об'єктах експертизи.

2. Проведення наукової археологічної експертизи передусе погодженню комісіями з розгляду питань, пов'язаних з погодженням документації із землеустрою, проектів землеустрою, якими передбачається:

відведення земельних ділянок у власність юридичним особам;

використання земельних ділянок для проведення містобудівних, архітектурних та ландшафтних перетворень, будівельних, земляних і підводних робіт, виконання яких може позначитися на стані об'єктів археологічної спадщини;

зміна цільового призначення земельних ділянок для потреб будівництва та інших цілей, що може негативно вплинути на об'єкти археологічної спадщини.

3. Відсутність висновку за результатами наукової археологічної експертизи є підставою для відмови в погодженні проектів землеустрою, зазначених у частині другій цієї статті.

4. Наукова археологічна експертиза може здійснюватися:

науково-дослідними організаціями та установами, вищими навчальними закладами III та IV рівнів акредитації державної форми власності, адміністраціями історико-культурних заповідників, музеями державної та комунальної форми власності, у штаті яких працюють археологи, які мають відповідну кваліфікацію, підтверджену кваліфікаційним документом; експертами, що мають відповідну кваліфікацію, підтверджену кваліфікаційним документом.

5. Порядок здійснення наукової археологічної експертизи, встановлення вартості послуг такої експертизи визначає Кабінет Міністрів України";

8) у статті 10:

частину другу доповнити реченням такого змісту: "Порядок видачі дозволів визначається Кабінетом Міністрів України";

у частині третій слова "відкритого листа - кваліфікаційного документа, виданого Інститутом археології Національної академії наук України" замінити словами "кваліфікаційного документа, виданого кваліфікаційною радою, створеною відповідно до Закону України "Про охорону культурної спадщини" (1805-14);

частину четверту викласти в такій редакції:

"Проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних та підводних робіт для пошуку об'єктів археологічної спадщини або пов'язаних з ними рухомих предметів за відсутності передбаченого законом дозволу, зокрема на використання металолукачів, детекторів неоднорідності ґрунту чи будь-якого іншого пошукового обладнання або відповідної технології, є незаконним";

9) статті 11 і 12 викласти в такій редакції:

"Стаття 11. Науковий звіт дослідника археологічної спадщини

Археолог, який здійснює археологічне дослідження на території України, надає до початку наступного польового сезону науковий звіт про виконані в попередньому польовому сезоні археологічні роботи органу, що видав дозвіл, та визначеним Кабінетом Міністрів України державній архівній установі чи архівному підрозділу державної наукової установи.

Вимоги до складення та порядку подання наукового звіту затверджуються вченою радою Інституту археології Національної академії наук України.

Наукові звіти підлягають довічному зберіганню.

Стаття 12. Інститут археології Національної академії наук України

Інститут археології Національної академії наук України є державною науковою установою у сфері дослідження археологічної спадщини, що відповідно до законодавства:

організує і здійснює наукові та науково-рятувальні дослідження археологічних об'єктів;

координує наукові дослідження, що здійснюються на території України науковими установами та організаціями незалежно від їх підпорядкування та форми власності;

розробляє, затверджує та впроваджує наукові методики дослідження археологічної спадщини;

здійснює наукову археологічну експертизу програм та проектів містобудівних, архітектурних і ландшафтних перетворень, будівельних, меліоративних, шляхових, земляних робіт, виконання яких може негативно позначитися на стані об'єктів археологічної спадщини, їх територій та зон охорони;

веде науковий архів звітів про археологічні дослідження;

здійснює наукову експертизу результатів дослідження археологічної спадщини";

10) у статті 14:

у частині другій слова "відкритий лист" та "земляних" замінити відповідно словами "кваліфікаційний документ" та "відповідних";

частину третю викласти в такій редакції:

"Археологічна експедиція може утворюватися Інститутом археології Національної академії наук України, науковими установами Національної академії наук України, в яких є археологічні відділи, вищими навчальними закладами III або IV рівня акредитації державної форми власності в межах програм підготовки студентів, адміністраціями історико-культурних заповідників, музеями державної та комунальної форми власності, у штаті яких працюють археологи, які мають відповідну кваліфікацію, підтверджену кваліфікаційним документом";

у частині четвертій слова "очолюються дослідником, який отримав відкритий лист, і" виключити;

11) статтю 15 викласти в такій редакції:

"Стаття 15. Права та обов'язки дослідника археологічної спадщини

Дослідник археологічної спадщини має право на:

поновлення наукових досліджень об'єкта археологічної спадщини, що він досліджував раніше;

доступ до польової документації, наукових звітів та археологічних предметів, виявлених ним під час археологічних досліджень.

Дослідник археологічної спадщини зобов'язаний:

дотримуватися принципів наукового дослідження археологічної спадщини, визначених цим Законом;

здійснювати археологічні дослідження відповідно до вимог законодавства про охорону культурної спадщини, зокрема нормативно-правових актів центрального органу виконавчої влади у сфері охорони культурної спадщини;

передати всі виявлені під час досліджень археологічні предмети на постійне зберігання визначеній у дозволі установі для занесення до державної частини Музейного фонду України;

надати польову документацію та науковий звіт про проведені роботи органу, що видав дозвіл, та визначеним Кабінетом Міністрів України державній архівній установі чи архівному підрозділу державної наукової установи у встановленому законодавством порядку для занесення до Національного архівного фонду;

забезпечити належну консервацію відповідних об'єктів культурної спадщини, упорядження території після завершення

робіт";

12) у статті 18:

у частині першій слова "та задокументовані" і "спеціально уповноваженим" виключити, а слова "методики, затвердженої" замінити словами "методик, затверджених";

частину третю викласти в такій редакції:

"Знахідки підлягають передачі на зберігання до визначених у дозволі на проведення археологічних розвідок, розкопок, інших земляних робіт, а також на дослідження решток життєдіяльності людини, що містяться під землею поверхнею та водою, фондів музеїв, у яких зберігаються музейні колекції і предмети, що є державною власністю і належать до державної частини Музейного фонду України";

13) у статті 19:

у назві та абзаці першому слово "власності" замінити словом "володінні";

в абзаці другому слово "правил" замінити словами "вимог законодавства щодо";

14) у частині другій статті 21 слово "власності" замінити словом "володіння".

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону.

Президент України

В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 9 вересня 2010 року
N 2518-VI